

Голас Радзімы

№ 35 (1450)
2 верасня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

Першы дзень верасня — школьнае свята.

Фота Я. ХАВІНА.

ЗАПАЛІЦЬ ФАКЕЛ ВЕДАЎ

Марыя СУРТА,
заслужаная настаўніца БССР

У канцы жніўня зноў тры-вожна і радасна ўспыхнула ў лясках і пералесках Беларусі ружовае полымя верасоў. Пачатак цвіцення верасоў я ўспрымаю штогод як напамінак мне,

маім калегам і ўсім, чый узрост — ад сямі да семнаццаці. Надышло 1 верасня, першы дзень новага навучальнага года. Дзесяткі мільёнаў юных савецкіх грама-

дзян селі за школьныя парты. Усеагульная сярэдняя адукацыя — радасная і знамянальная з'ява. Але ж і хваляванне ўзнікае ў сэрцы нездарма — дапытлівыя хлопчыкі і дзяў-

чынкі ўзнімаюцца на чарговую прыступку ведаў, стаяць на парозе незнаннага. Ты, настаўнік, дай ім пуцяводную зорку.

І хай з гэтых дзесяткаў мільёнаў савецкіх дзяцей на Суткоўскую школу, што на Лоеўшчыне, прыпадае ўсяго 430, адказнасці не становіцца менш. Бо мы — школа і сям'я — выходзім грамадзяніна Краіны Саветаў, фарміруем асобу чалавека будучага.

25 гадоў працую я ў школе. І з нагоды гэтага юбілею на традыцыйнай жніўняўскай нарадзе ў Лоеве мне было даручана сказаць словы віншавання

да настаўнікаў, што ўпершыню пачнуць самастойную работу. Увогуле, мы шмат пра што гаворым, сабраўшыся разам перад пачаткам навучальнага года. Перабіраем самае памятнае і цікавае з прайшоўшага — вопыт калег, іх меркаванні і планы часта бываюць вельмі карыснымі. Слухаем лекцыі і даклады. Не толькі па сваёй спецыяльнасці, а так сказаць, і агульнаадукацыйныя — па эканоміцы, палітыцы, міжнароднаму становішчу. Прыглядаемся да новенькіх настаўнікаў, уцягваем іх у свой калектыў. Каб

[Заканчэнне на 2—3-й стар.]

НЕТРЫ — БАГАЦЕ УСЕНАРОДНАЕ

«Спажываць і ахоўваць»

стар. 2—3

ПАСПЯХОВА РАЗВІВАЕЦЦА СУПРА- ЦОЎНІЦТВА СССР І КАНАДЫ У ЭКАНОМІЦЫ І КУЛЬТУРЫ

«Беларусь» в Новой Шотландии»

стар. 4, 6

СЛАВА ЯГО ТОЛЬКІ ПАЧЫНАЕЦ- ЦА...

«Ля вытокаў нацыянальнага тэатра»

стар. 7

СПАЖЫВАЦЬ І АХОЎВАЦЬ

Трэцяя сесія Вярхоўнага Савета БССР дзевятага склікання зацвердзіла Кодэкс Беларускай ССР аб нетрах. Гэту падзею каменціруе пачальнік Дзяржаўнага геалагічнага кантролю Упраўлення геалогіі пры Саўеце Міністраў БССР Віктар КАРАБЛЕЎ.

Перш за ўсё трэба адзначыць паслядоўнасць і мэтанакіраванасць палітыкі нашай дзяржавы ў адносінах да аховы і выкарыстання прыродных нетраў. Ужо літаральна з першых дзён Саўецкай улады гэта пытанне знайшло ўвасабленне ў заканадаўчых актах. Такім законам стаў Ленінскі дэкрэт «Аб зямлі», прыняты Другім Усерасійскім з'ездам Саветаў у 1917 годзе. У адпаведнасці з ім былі нацыяналізаваны і сталі ўласнасцю Саўецкай дзяржавы не толькі ўсе зямлі, але і нетры, воды, лясы.

Дзяржаўная ўласнасць на нетры стварыла неабходныя перадумовы для планавага, рацыянальнага выкарыстання карысных выкапняў. Ажыццяўленню гэтай задачы садзейнічала таксама Палажэнне аб нетрах зямлі і распрацоўцы іх, зацверджанае УЦВК РСФСР у 1923 годзе і пазней распаўсюджанае на ўсю тэрыторыю Саўецкага Саюза.

Артыкулы гэтага дакумента былі першымі, хаця яшчэ не зусім дасканалымі, адпраўнымі палажэннямі сістэматызаванай распрацоўкі і выкарыстання карысных выкапняў і іншых відаў уздзеяння на нетры.

Важным этапам у развіцці заканадаўства ў галіне выкарыстання і аховы нетраў з'явілася Горнае палажэнне, прынятае Цэнтральным Выканаўчым Камітэтам і Саўедам Народных Камісараў ССРСР 9 лістапада 1927 года, якім, з пэўнымі змяненнямі і дапаўненнямі, мы карыстаемся да цяперашняга часу.

Зараз надзвычай цікава прааналізаваць раздзелы Палажэння, хаця б з гістарычнага пункту гледжання. У ім знайшлі адбітак асаблі-

васці таго далёкага ўжо часу, калі наша краіна выкарыстоўвала ўсе сродкі і эканамічны рычагі для хутчэйшага наладжвання народнай гаспадаркі. Напрыклад, Горнае палажэнне прадугледжвала магчымасць прадстаўлення замежных канцэсій, прыцягненне да распрацовак выкапняў прыватнага капіталу, шырокае выкарыстанне старацельскіх промыслаў.

З таго часу сацыяльна-палітычнае і эканамічнае становішча ў нашай краіне цалкам змянілася. Была прынята Канстытуцыя, якая адмяніла прыватную ўласнасць у ССРСР. У краіне пабудавана развітае сацыялістычнае грамадства з сучаснымі высокапрадукцыйнымі вытворчымі сіламі. Зразумела, што змяніліся таксама формы, маштабы і тэхніка здабычы, абагачэння і перапрацоўкі карысных выкапняў.

Зараз у ССРСР у цэлым і ў нашай рэспубліцы ў прыватнасці створана мінеральна-сыравінная база, якая дае магчымасць поўнаасцю забяспечыць важнейшыя галіны народнай гаспадаркі сыравінай. Але мы памятаем, што ў адрозненне ад лесу, вод і некаторых іншых прыродных рэсурсаў, запасы мінеральнай сыравіны практычна не аднаўляюцца.

Таму за апошнія гады ў краіне быў прыняты рад заканадаўчых актаў і пастановаў, накіраваных на паліпшэнне выкарыстання і аховы прыродных багаццяў. Да іх адносяцца «Асновы зямельнага заканадаўства Саюза ССР і саюзных рэспублік» (1968), «Асновы воднага заканадаўства Саюза ССР і саюзных рэспублік» (1970), Пастанова ЦК КПСС і Савета Міністраў ССРСР «Аб узмацненні аховы прыроды і паліпшэнні выкарыстання прыродных рэсурсаў» (1972), «Асновы заканадаўства Саюза ССР і саюзных рэспублік аб нетрах» (1975).

Такім чынам, у Саўецкім Саюзе ў асноўным быў завершаны цыкл заканадаўчых актаў, якія датычаць узаемаадносін чалавека і прыроды з усімі яе рэсурсамі. Названыя дакументы ўстанавілі прынцыпы аховы і выкарыстання зямлі, парадак адводу зямельных участкаў грамадзянам і прадпрыемст-

вам, ставілі мэту больш рацыянальнага выкарыстоўвання зямлю па яе прамому прызначэнню — для сельскагаспадарчых культур. Быў наведзены строгі парадак у выкарыстанні водных крыніц, як наземных, так і падземных, вызначаны меры па ахове паветра, расліннага і жывёльнага свету.

Вялікая работа ў гэтай галіне была праведзена ў Беларускай ССР. Сярод заканадаўчых актаў і пастановаў, прынятых за апошні час, асобнае значэнне таксама маюць Зямельны і Водны Кодэксы, Закон аб ахове прыроды, Пастанова ЦК КПБ і Савета Міністраў БССР «Аб узмацненні аховы прыроды і паліпшэнні выкарыстання прыродных рэсурсаў у рэспубліцы».

Кодэкс Беларускай ССР аб нетрах, зацверджаны Вярхоўным Саўедам БССР 18 чэрвеня 1976 года, з'яўляецца новым важным этапам па абнаўленню і ўдасканаленню рэспубліканскага прыродаахоўнага заканадаўства.

Галоўнай асаблівасцю новага Кодэкса з'яўляецца тое, што ён рэгулюе не толькі адносіны ў галіне геалагічнага вывучэння нетраў і распрацоўкі карысных месцанараджэнняў карысных выкапняў, але і адносіны, што ўзнікаюць пры карыстанні нетрамі ў мэтах, не звязаных са здабычай карысных выкапняў (напрыклад, захаванне школьных рэчываў, збудаванне падземных газасховішчаў і інш.).

У раздзелах Кодэкса дакладна сфармуляваны задачы заканадаўства Беларускай ССР аб нетрах, падкрэслена непарушнасць выключнай уласнасці дзяржавы на нетры, замацоўваецца прынцып адзінства дзяржаўнага фонду нетраў. Устаноўліваюцца правы і абавязкі карыстальнікаў нетраў і органаў, што ажыццяўляюць дзяржаўны надгляд і кантроль за выкарыстаннем і аховай нетраў, а таксама прадугледжваецца адказнасць за парушэнне заканадаўства аб нетрах.

Адметнай рысай новага Кодэксу з'яўляецца і тое, што ён арганічна спалучае нормы аховы нетраў і іх комплекснага, эфектыўнага выкарыстання.

Вялікае месца ў Кодэксе займаюць палажэнні, якія

ЭКІПАЖ СТАНЦЫ «САЛЮТ-5» НА ЗЯМЛІ

ПАВЕДАМЛЕННЕ ТАСС

24 жніўня 1976 года ў 21 гадзіну 33 минуты маскоўскага часу пасля выканання 48-сутачнай праграмы даследаванняў на борце пілатуемай навуковай станцыі «Салют-5» касманаўты таварышы Барыс Валынаў і Віталій Жолабаў вярнуліся на Зямлю. Пасадка спускаемага апарата транспартнага карабля «Саюз-21» адбылася ў задзежным раёне тэрыторыі Саўецкага Саюза за дзевяць кіламетраў на паўднёвы захад ад горада Калчэтава. Самаадчуванне касманаўтаў здавальняючае.

Пасля завяршэння намечанай праграмы работ на борце станцыі экіпаж падрыхтаваў транспартны карабель «Саюз-21» да расстыкоўкі і спуску на Зямлю. У спускаемы апарат былі перанесены матэрыялы навуковых даследаванняў.

У 18 гадзін 12 минут маскоўскага часу карабель і станцыя расстыкаваліся, затым была ўключана тармажная рухальная ўстаноўка карабля. Пасля заканчэння работы рухавіка адбылося раздзяленне адсекаў транспартнага карабля «Саюз-21», і спускаемы апарат перайшоў на траекторыю зніжэння.

На разліковай вышыні была ўведзена ў дзеянне парашутная сістэма, і спускаемы апарат плаўна прызямліўся.

За час працяглага касмічнага палёту з арбітальнай навуковай станцыі «Салют-5» атрымана вялікая і каштоўная навуковая інфармацыя аб фізічных характарыстыках атмасферы Зямлі і Сонца. Вялікая ўвага была ўдзелена даследаванням зямной паверхні ў інтарэсах розных галін навукі і народнай гаспадаркі. Комплексная здымка праводзілася над вялікімі раёнамі тэрыторыі Саўецкага Саюза.

Самастойнай часткай праграмы палёту з'явіліся даследаванні праходжання розных фізічных працэсаў і правядзення тэхналагічных аперацый ва ўмовах бязбавжасці. У ходзе палёту паспяхова праведзена адпрацоўка новых сістэм і прыбораў касмічных караблёў і арбітальных станцый. Праведзены комплексныя даследаванні рэакцыі арганізма чалавека на дзеянне фактараў працяглага касмічнага палёту.

На працягу ўсяго палёту сувязь з касмічным караблём «Саюз-21» і арбітальнай станцыяй «Салют-5» надзейна забяспечвалася наземным камандна-вымяральных комплексам і суднамі Акадэміі навук ССРСР «Касманаўт Юрый Гагарын», «Акадэмік Сяргей Каралёў», «Бежыца» і «Невель», якія знаходзяцца ў акваторыі Атлантычнага акіяна.

Станцыя «Салют-5» працягвае кіруемы палёт у аўтаматычным рэжыме. Усе сістэмы станцыі працуюць нармальна.

НА ЗДЫМКУ: Б. ВАЛЫНАЎ І В. ЖОЛАБАЎ.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

ДА 100-ГАДОВАГА ЮБІЛЕЮ

У сувязі са стагоддзем з дня нараджэння беларускай паэтыцы і грамадскай дзялячкі Цёткі (Пашкевіч) радыёслужба ЮНЕСКА падрыхтавала спецыяльную перадачу, прысвечаную яе жыццю і творчасці. Гэта дата ўключана ў распаўсюджваемы ЮНЕСКА календар знамянальных дат і гадаў, якія адзначаюцца ва ўсім свеце.

УЗНАГАРОДА — ЗАЛАТАЯ ЗОРКА

За заслугі ў развіцці аўтамабільнага транспарту Беларускай ССР, актыўную грамадскую дзейнасць і вялікі асабісты ўклад у арганізацыю партызанскага руху на барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны Прэзідыум Вярхоўнага Савета ССРСР прысвоіў міністру аўтамабільнага транспарту БССР Анатолю Андрэеву званне Героя Сацыялістычнай Працы з уручэннем яму ордэна Леніна і залатога медала «Серп і Молат».

УСЕ АБ РОДНЫМ КРАІ

Краязнаўчы музей ствараецца ў хоцімскай сярэдняй школе № 2. Тут будуць аддзелы археалогіі, гісторыі і культуры Хоцімскага раёна, этнагра-

фіі, нумізматыкі, роднай прыроды. Матэрыялы і экспанаты для музея збіралі гадамі. Археалагічныя рэдкасці школьнікі адшукалі на беразе ракі Бесядзь, на месцах старажытных пасяленняў.

ФАБРЫКА ФУТРА

Штучнае футра некалькіх відаў — пад аўчыну, норку і іншыя будзе выпускаць фабрыка штучнага футра, якая будзеца ў Жлобіне.

Зробленае на баваўнянай аснове футра будзе выкарыстоўвацца для верхняга адзення і зімовага абутку.

СТОМІЛЬЭННЫ

Стомільэнны квадратны метр суравой тканіны атрыманы з пачатку пуску магілёўскага камбіната шаўковых тканін.

На прадпрыемстве дзятэрмінова ўведзена ў строй 900 ткацкіх станкоў. Тэкстыльшчыкі на тры месяцы паскорылі дасягненне практычнай магутнасці першай чаргі ткацкай вытворчасці. Паспяхова ідзе асваенне другой і трэцяй чаргаў.

З выходам на праектную магутнасць камбінат штогод будзе выпрацоўваць 106 мільёнаў квадратных метраў тканін для касцюмаў, сукенак і падкладачных тканін.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

ЗАПАЛІЦЬ ФАКЕЛ ВЕДАЎ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

чалавек адчуў сябе як найхутчэй на сваім месцы, яму часам трэба спагадлівае слова ці падтрымка старэйшых калег. А ці ж нам ад іх многа трэба? Толькі вернасць прызнанню, абранай высакароднай прафесіі. Таму і пажадала я сёлета сваім маладым калегам, каб любілі дзяцей і працу, каб прыжыліся ў нашым раёне назаўсёды.

Сельскі настаўнік... Яго клопаты і праблемы вядомы мне спаўна. Я дзевяць гадоў загадвала навучальнай часткай, вось ужо шосты — працую дырэктарам. І ўсё ж з найбольшай асалядай я беру класны журнал і іду на ўрок — вясці хлопчыкаў і дзяўчынак у чужыны свет літаратурных вобразаў, вучыць іх думаць, разважаць.

На маёй памяці нашмат ускладнілася работа настаўніка, да яе ўзраслі патрабаванні грамадства. І гэта заканамерна. Калі раней настаўнік у вёсцы быў ледзь не адзіным носьбітам ведаў, дык сёння вясковы дзеці

Марыя СУРТА

разам з усім светам глядзяць па тэлевізары алімпійскія спаборніцтвы з Манрэалю, вобразы герояў рускай і саўецкай класікі лепш запамінаюць па кінафільмах, чым па кнігах, а навінкі ў часопісах «праглынуць» часам хутчэй за пажылую выкладчыцу.

Узрос аб'ём інфармацыі, яе часцей даводзіцца абнаўляць, аператыўней выкарыстоўваць...

І мы дапамагам настаўнікам павышаць свае веды, кваліфікацыю. Бо ў той лавіне інфармацыі, што абрушваецца сёння на юныя галовы, арыентавацца школьнікам дапамагае менавіта настаўнік — сябра і дарадца. Гэта ён паспрыяе выхаванню добрага густу, перасцеражэ ад легкадумнасці, дапаможа ў фарміраванні светапогляду. Памятаеце, спрачаліся старадаўнія мудрацы: што ёсць вучань — пасудзіна, у якую трэба пераліць веды, ці факел, які трэба запаліць. Раней гэтую прытчу лічылі прыналежнасцю студэнцкай аўдыторыі. Цяпер яна прыйшла ў школу.

Я не магу назваць сваю школу ўзорнай, хаця аддала ёй шмат сіл і энергіі. Цяпер найбольш прагрэсіўнай лічыцца кабінетная сістэма выкладання. І многія ўжо школы на Гомельшчыне — па-новаму спланаваны, узведзеныя нядаўна — абсталевалі кабінеты амаль па ўсіх прадметах. А мы не можам пераняць іх вопыт, бо класы размешчаны ў былым памешчыцкім маёнтку. Вядома,

вызначаюць парадак і ўмовы распрацоўкі месцанараджэнняў агульнараспаўсюджаных карысных выкапняў. Маюцца на ўвазе выкапні, якія шырока выкарыстоўваюцца пры вытворчасці будаўнічых матэрыялаў, пракладцы аўтамабільных дарог. У сельскай гаспадарцы — мел, пясчана-гравійныя матэрыялы, сілікатныя, шкляныя і будаўнічыя пяскі, торф...

Да гэтага часу прадпрыемствам або калгасам пры неабходнасці проста адводзіліся участкі для здабычы, дзе распрацоўка вялася нярэдка паўсаматужнымі метадамі, без належных ахоўных мер, што часам наносіла шкоду навакольнаму асяроддзю. Цяпер жа, гаворачы абразна, ні адзін кубаметр пароды не можа быць пераможаны без папярэдняга дазволу на гэта адпаведных дзяржаўных органаў. Пытанні планавай распрацоўкі месцанараджэнняў агульнанашыраных выкапняў аднесены да кампетэнтнай мясцовых Саветаў дэпутатаў працоўных.

Зараз у рэспубліцы ўзяты курс на стварэнне буйных механізаваных кар'ераў і ліквідацыю дробных распрацовак. Гэта, з аднаго боку, прывядзе да росту прадукцыйнасці працы, палепшыць умовы здабычы, навясціць якасць атрымліваемых матэрыялаў і паўнату адпрацовак месцанараджэнняў. З другога боку, знікнуць дзесяткі і сотні дробных кар'ераў, якія, нібыта шрамы, калечаць зямлю, што можа быць выкарыстана для сельскай гаспадаркі.

У Кодэксе заканадаўча сфармуляваны комплекс мер, якія павінны прымацца пасля завяршэння распрацовак. Усе выкарыстаныя участкі будуць прыводзіцца ў бяспечны стан: кар'еры засыплюць або ператвораць у сажалкі, дзе будзе праводзіцца аднаўленне ўрадлівага слоя зямлі.

Кодэкс устанаўлівае, што буйныя гарфяныя месцанараджэнні павінны распрацоўвацца, як правіла, комплексна для патрэб сельскай гаспадаркі і атрымання прадуктаў механічнай, хімічнай і біялагічнай перапрацоўкі торфу. Распрацоўка невялікіх месцанараджэнняў торфу робіцца ў першую чаргу для задавальнення камунальна-бытавых патрэб насельніцтва і патрэб сельскай гаспадаркі.

Кодэкс Беларускай ССР аб нетрах змяшчае палажэнні, якія забяспечваюць на-

лежную ахову зямель, лясоў, вод, атмасфернага паветра і іншых аб'ектаў навакольнага прыроднага асяроддзя ад шкоднага ўплыву работ, звязаных з карыстаннем нетрамі. Прадпрыемствы і арганізацыі, якія ажыццяўляюць здабычу карысных выкапняў, абавязаны ахоўваць прыродныя аб'екты і збудаванні ад шкоднага ўплыву горных работ. У тых выпадках, калі нетры выкарыстоўваюцца для будаўніцтва і эксплуатацыі падземных збудаванняў, карыстальнікі нетраў павінны прадугледжваць у праектах меры па аб'ясшчыванню сцёкавых вод, шкодных рэчываў і адыходаў вытворчасці або па лакалізацыі іх у строга пэўных межах. Для захавання шкодных рэчываў і адыходаў вытворчасці, скідвання сцёкавых вод нетры прадастаўляюцца выканаўчымі камітэтамі абласных Саветаў дэпутатаў працоўных пры наяўнасці надзейных праектаў.

Вялікую ўвагу Кодэкс удзяляе бяспецы работ, звязаных з карыстаннем нетрамі. Пры такіх работах павінны быць прыняты ўсе меры, што забяспечваюць найлепшыя і бяспечныя ўмовы для працы рабочых. Мяркуюцца загадыя планавыя мерапрыемствы па прадукцыйнасці і ліквідацыі аварый, прымяненню машыны, абсталявання і матэрыялы, што адпавядаюць правілам бяспекі. Забараняюцца горныя работы, калі ў руднічнай атмасферы ўтрыманне кіслароду, шкодных і выбухованебяспечных газаў перавышае ўстаноўленыя нормы.

Кодэксам вызначаны задачы і правы горнага нагляду і дзяржаўнага геалагічнага кантролю за выкарыстаннем і аховай нетраў. У сістэме органаў гэтага кантролю важнае месца займаюць Саветы дэпутатаў працоўных, а таксама грамадскія арганізацыі.

Кодэкс Беларускай ССР аб нетрах заканадаўча замацоўвае прыныцы планернага, комплекснага і рацыянальнага выкарыстання нетраў, пачынаючы ад геалагічнага вывучэння іх, праектавання горназдабываючых прадпрыемстваў і канчаючы здабычай і перапрацоўкай карысных выкапняў. Гэты важны заканадаўчы акт — сведчанне дзяржаўных клопатаў аб найбольш рацыянальным выкарыстанні нетраў на карысць народа, аб захаванні прыродных багаццяў для будучых пакаленняў.

Калі кажучь, што метал—хлеб прамысловасці, то камень можна назваць хлебам будаўніцтва. Без шчэбеню не пракладзеш дарогі, не замесіш бетон, не зробіш надзейны падмурак і нават не атыкнуеш дом. Яшчэ нядаўна гэтага простага, здавалася б, матэрыялу ў Беларусі не хапала і яго завозілі з суседніх рэспублік. Цяпер на поўдні беларускага Палесся ўзводзіцца Мікашэвіцкі драбльна-сартавальны завод. Яго магутнасць — 7 мільёнаў 400 тысяч кубічных метраў шчэбеню ў год. НА ЗДЫМКАХ: у кар'еры; пасёлак каменедрабильшчыкаў; ідзе будаўніцтва завода.

знешне ён выглядае надзвычай эфектна. Палац старадаўняй архітэктуры, кветкі перад ім, навокал — мяляўнічы парк. І ўсё гэта на крутым беразе Дняпра. Прыгожыя краявіды, месца зручнае. Адны мы зноў і зноў заводзім размову ў гаспадарчых органах пра новы школьны будынак. А пакуль — узвалі цяліцу, заканчваем міжшкольны вучэбны камбінат. Дарэчы, гэта новы павеў. Да нас на заняткі будуць прыязджаць старшакласнікі з чатырох школ раёна. Кожнай адведзены свой дзень. Абедаць юнакі і дзяўчаты будуць у нашай сталойцы. (Між іншым, школьнікі з аддаленых вёсак цяпер не трацяць час штодзень на дарогу, а жывуць у інтэрнаце побач са школай).

Суткоўскі міжшкольны вучэбны камбінат пачне рыхтаваць трактарыстаў-машыністаў, слесарай-наладчыкаў, аператараў машынага даення. Прафесіі вельмі папулярныя сёння ў вёсцы. Некалькі гадоў мы вялі факультатывыя заняткі па механізацыі. Сёлет, напрыклад, тры нашы выпускнікі пайшлі працаваць у родны сеўгас, і ім адразу даверылі трактары. Амаль паўтары тысячы юнакоў і дзяўчат атрымалі ў Суткоўскай школе атэстаты сталасці. Па-рознаму склаўся іх далейшы лёс. Ады працуюць у роднай вёсцы, другія паеха-

лі на новабудулі ці прамысловыя прадпрыемствы краіны, трэція рашылі працягваць вучобу. Толькі лёс першых выпускнікоў — дзесяцігодкай наша школа стала ў 1940 годзе — склаўся трагічна. Многія з іх пайшлі на фронт і не вярнуліся. У баях за Радзіму загінулі дырэктар школы Іван Бабраўнічы, сакратар камсамольскай арганізацыі, потым аспірант-філолаг Аляксандр Бандарэнка, Сцяпан Гайдук, Іван Харчанка, Пётр Труханенка, Міхаіл Коваль і іншыя. Мы заўсёды згадваем іх імёны і ўшаноўваем памяць у Дзень Перамогі.

Наш былы вучань Міхаіл Дваракоўскі — кандыдат педагагічных навук, выкладае ў Маскоўскім універсітэце. Аляксей Цярэшчанка стаў доктарам хіміі, Ганна Мельнік — кандыдат педагагічных навук, Антаніна Зубец — сельскагаспадарчых. Толькі з вёскі Пярэдзелка выйшлі 43 настаўнікі. Мне прыемна называць гэтыя імёны і лічы, бо яны па-свойму падводзяць вынікі шматгадовай працы нашага педагагічнага калектыву. І кожны раз, калі я сустракаюся з былым вучнем Суткоўскай школы, я пільна прыглядаюся — які ён чалавек. Ці склаўся як асоба? Ці прарасло ў яго сэрцы зерне даброты і адказнасці перад людзьмі? Ці спраўдзіў ён надзеі настаўнікаў і бацькоў? Часам бываюць

кранаючы адкрыцці. Радасныя і шчымлівыя. Так, калі мне было прысуджана званне заслужанай настаўніцы, сярод іншых віншаванняў прыйшла і паштоўка ад Валерыя Крываручкі з вёскі Казярогі. Колькі клопатаў было калісьці з гэтым неслухам! І вучыцца ленаваўся. А з якой удзячнасцю ўспамінае цяпер школу! Працуе трактарыстам. Вестачка ад яго была для мяне нечаканай і надзвычай прыемнай.

На ўрачыстую лінейку з нагоды новага навучальнага года дзеці прыйшлі сёлета, як і заўсёды, па-святочнаму апранутыя, з кветкамі. Па даўняй традыцыі, свае словы прывітання я адрасавала тым, хто ўпершыню пераступае школьны парог — першакласнікам. Разумеецца, чалавеку сем гадоў. Ён выходзіць за парог маленства, у далёкую дарогу за ведамі. Прымае як бяспрэчнае той ясны факт, што яго чакаюць настаўніца і месца за партай. І нават не ўяўляе сабе, што дзесяці можа быць інакш і калісьці было інакш у нас. Хаця гэта калісьці прыпадала на дзяцінства яго бабулі. І калі я нагадваю дзецям пра вынікі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, то гарантаванае месца за школьнай партай называю адной з самых галоўных нашых сацыяльных заваёў

АДУКАЦЫЯ НА АШМЯНШЧЫНЕ

У Ашмянскім раёне працуе 58 школ, у якіх выкладаюць 695 настаўнікаў. Дзесяць з іх носяць званне заслужанага настаўніка БССР. Многія ўзнагароджаны ганаровымі граматамі і іншымі адзнакамі.

Савецкая дзяржава не шкадуе сродкаў на народную адукацыю. Толькі ў дзевятай пяцігодцы Ашмянскаму раёну на гэты мэты адпущана 11,5 мільёна рублёў, што на 3,3 мільёна больш, чым у папярэдняй пяцігодцы.

За апошні час на Ашмяншчыне пабудаваны тры сярэднія школы з усім неабходным для паспяховай заняткаў — спецыялізаванымі кабінетамі, спартыўнай і актавай заламі, бібліятэкай, пакоямі адпачынку, тэхнічнымі і нагляднымі дапаможнікамі, а таксама больш дзесятка дашкольных устаноў. На аднаго вучня ў такіх школах штогод выдаткоўваецца 250 рублёў. У гэтую лічбу не ўваходзіць тая дапамога, якую аказваюць школам, дамам піянераў і дашкольным дзіцячым установам калгасы і прамысловыя прадпрыемствы.

Заўважым, што ў трыцца-

тыя гады на тэрыторыі цяперашняга Ашмянскага раёна, які адносіўся тады да Заходняй Беларусі, было толькі 3 гімназіі і 4 пачатковыя школы, у якіх вучыліся дзеці паменшчыкаў і зямонных сялян.

Есць у горадзе Ашмяны і сельгастэхнікум, які рыхтуе бухгалтараў і тэхнікаў-плавальнікаў. У дзевятай пяцігодцы тут пабудаваны чатырохпавярховы вучэбны корпус, таксама абсталяваны ўсім неабходным для заняткаў па агульнаадукацыйным і спецыяльных дысцыплінах, для культурнага адпачынку. У недалёкай перспектыве ў тэхнікуме плануецца адкрыць новае аддзяленне механізацыі ўліку і вылічальных работ. Яно будзе рыхтаваць тэхнікаў па механізацыі ўліку для работы на інфармацыйна-вылічальных станцыях.

Расце ўвесь і шматпавярховы лабараторна-практычны корпус Ашмянскага сельскага прафесійна-тэхнічнага вучылішча № 18. Хутка ён будзе ўведзены ў строй. Умовы для заняткаў будучых механізатараў шырокага профілю яшчэ палепшана.

А. СЯРГЕЙЧЫК.

УСЁ РОБІЦЦА ДЛЯ ЛЮДЗЕЙ

З 30 ліпеня па 4 жніўня ў Мінску гасціла група суайчыннікаў з Канады. З імі сустракаўся і гутарыў наш карэспандэнт. Прапануем увазе чытачоў яго нататкі.

— Будзеце пісаць пра нас? У словах Уладзіміра Нічыпка здаўленне і сумненне. Не прывык, відаць, фермер з канадскай правінцыі Альберта даваць інтэрв'ю журналістам.

— Не прывык, не было такой магчымасці, — гаджаецца Уладзімір Зіноўвіч. — Але калі вас цікавіць мэта думка, то скажу: мне ўсё тут спадабалася. І маім сябрам таксама, — дадае ён, звяртаючыся да іншых турыстаў, якія зайшлі да яго ў пакой.

— Што ж канкрэтна спадабалася? — пытаюся.

— Тут усё робіцца для людзей, — гэта адказвае Уладзімір Пасавец.

яны значна ніжэй, чым у Канадзе.

— Як фермер вы павінны выгадваць ад высокага цен на сельскагаспадарчыя прадукты.

— Выгадваюць, толькі не фермеры, — горка ўсміхаецца мой суб'яднік. — Трэба ведаць усю складаную сістэму закупаў, што існуе ў краіне, дзе я жыў. Асноўны даход атрымлівае не той, хто вырошчвае пшаніцу ці гародніну, хто працуе ад раніцы да заходу сонца на трактары або камбайне...

Тут ён неяк безнадзейна махнуў рукою і замаўчаў.

Насупраць гасцініцы, дзе жылі нашы госці, у Палацы спорту праводзілася ў той час выстаўка «Бульба-76». На ёй дэманстравалася сучасная сельскагаспадарчая тэхніка. Жоўтыя, чырвоныя, барвовыя машыны паблісквалі на сонцы.

— Добрая тэхніка, — пера-

ім прыстасавана для таго, каб людзі маглі не толькі працаваць, але і жыць у добрых умовах. Вашы вуліцы і плошчы — сапраўдныя скверы. Планіроўка горада сведчыць, што архітэктары думалі перш за ўсё аб жытарах, аб іх выгодах.

Яшчэ скажу, калі ў краіне шмат будуецца — гэта добра. У вас шмат будуецца. Значыць, павышаецца жыццёвы ўзровень людзей, паляпшаюцца ўмовы працы і адпачынку. Вось чаму, напэўна, вашы людзі спакойныя, гасцінныя, добразычлівыя. Мы цэлы тыдзень у Мінску. У горадзе больш за мільён жыхароў. Але я не чуў, каб не дзе каго абрабавалі, згвалцілі, не бачыў, каб па вуліцах насіліся міліцэйскія патрулі, вылі сірэны. Машыны хуткай дапамогі бачыў і не аднойчы, ім усе саступаюць дарогу: не дзе захварэў чалавек, камусьці дрэнна, трэба аблегчыць яго пакуты.

— Савецкім людзям уласцівы такія рысы характару, як дабрата, спагадлівасць, гасцінасць, — дзялілася думкамі Зіна Турык. — Але мы пераканаліся, што гэтыя ж сардэчныя людзі могуць быць цвёрдымі і непахіснымі. Мы ўчора глядзелі фільм «А зоры тут ціхія». Гэта сапраўдны помнік мужнасці і гераізму савецкіх людзей, праяўленых у цяжкія гады змагання з ворагам. Аб гэтым жа сведчаць і Хатынь, якую мы наведалі, і матэрыялы дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Ды вось вам самы апошні прыклад — Алімпійскія гульні. Нам пашчасціла ляцець у Маскву разам з некаторымі савецкімі спартсменамі. Якія мілья хлопцы і дзяўчаты! А гэта ж яны сталі героямі Алімпіяды, і мы бачылі, як яны выступалі. О, савецкія майстры — мужныя байцы, сапраўдныя героі! Іх поспех — гэта поспех Савецкай краіны, савецкага ладу жыцця. Так лічу не толькі я, так пісалі многія канадскія газеты.

...Мы гутарылі доўга. Не ўсё, што было ў маім блакноце, увайшло ў гэты артыкул. Але нават гэтыя беглыя нататкі, напісаныя па гарах слядах сустрачы з гасцямі, даюць уяўленне аб тым, што нашы землякі правільна разумеюць многія з'явы савецкай рэчаіснасці. Аб гэтым сведчаць і словы, сказаныя Уладзімірам Пасавцом: «Тут усё робіцца для людзей».

У. МЯЛЕШКА.

НА ЗДЫМКУ: турысты ў краязнаўчым музеі.

Поспехамі ў працы адзначылі сваё свята — Дзень шахцёра — шахцёры Другога рудаўпраўлення вытворчага аб'яднання «Беларусь-калій». З пачатку года яны ўжо выдалі на-гара звыш плана 200 тысяч тон сільвінітавай руды. Немалая заслуга ў гэтым перадавых камбайнавых брыгад, якімі кіруюць Н. ЛАСКУТОУ, В. ШУЛЬГАЕВІЧ і В. СВЯТОХА [на здымку — злева направа].
Фота П. НАВАТАРАВА.

ПІШУТ ЗЕМЛЯКІ

ПОЕЗДКА БЫЛА ПОЛЕЗНОЙ

Этым летам я зноў пабыла в Советском Союзе. А вот для большинства членов нашей туристской группы это была вообще первая поездка за границу. И несмотря на то, что люди это образованные, знали они об СССР очень мало. Я перед отъездом, правда, рассказала им немного об истории Советского государства, постаралась, как могла, объяснить, что такое социализм, как живут люди в советском обществе. Но сама поездка дала им, несомненно, гораздо больше. Жаль только, что времени было мало, и мы сумели посетить лишь Москву и Ленинград.

До сих пор вспоминаем, как мы, замороженные, ходили по Красной площади, как восхищались сокровищами Эрмитажа. В Москве мы побывали на концерте всемирно известного ансамбля «Березка». наших канадцев особенно увлек номер с танцующим медведем. И уж совсем они были поражены, когда познакомились с несравнен-

ным искусством артистов Большого театра. После балета «Любовью за любовь» у нас долго болели ладони.

Запомнились и встречи с советскими студентами, которые уделяли нам много внимания. Беседы с советскими юношами и девушками дали нам возможность еще лучше понять духовную жизнь ваших людей, познакомиться с их восприятием окружающего мира. Иногда наши взгляды не совпадали, но тем не менее мы считаем, что эти встречи были очень полезными.

Возвратившись в Канаду, канадские студенты рассказывали о своей поездке в СССР, делились впечатлениями со своими друзьями и знакомыми, показывали фотографии, значки, сувениры, которые привезли с собой.

Мы никогда не забудем гостеприимства советских людей и новых друзей, которых приобрели в Советском Союзе.

Софья МОТОЛЬКО.
Канада.

ронто компания выстроила себе отличный «технический центр»; здесь есть демонстрационный зал, мастерская с новейшим оборудованием для техобслуживания и ремонта.

Финансовый директор компании Евгений Королев рассказывает:

— Мы работаем на комиссиях с компанией «Беларусь сейлз», у которой около сотни дилеров в восточных провинциях страны. Если случается поломка, ее устраняет дилер, которого мы обеспечиваем запасными частями. В тех случаях, когда дилер не может устранить неисправность, — это бывает редко, — мы посылаем на место своего представителя. Но вообще-то наши тракторы здесь хвалят. Они не всегда блещут отделкой, но зато сделаны добротно, неприхотливы, работают хорошо, а стоят дешевле местных. Фермеры говорят: «Ваш трактор не для выставки, это хорошая рабочая лошадь».

В 1972 году компания продала 30 тракторов, в 1974 — более 1 300. В трех атлантических провинциях (Нью-

Брансуик, Новая Шотландия, Остров Принца Эдуарда) компания по своим моделям завоевала половину рынка.

В двух шагах от технического центра «Беларусь эквипмент», в таком же строгом современном здании, находится штаб-квартира другой советско-канадской смешанной компании — «Стан-Канада». Она продает советские крупногабаритные станки (некоторые из них тянут на десятки, а то и сотни тысяч долларов), кузнечно-прессовое оборудование, шарикоподшипники.

Смешанные советско-канадские компании — новая форма экономического сотрудничества. Она эффективна и взаимовыгодна, ибо соединяет в себе первоклассные товары с хорошим знанием рынка, местным опытом сбыта, рекламы и обслуживания.

А теперь перенесемся на другой конец страны, в Ванкувер. Здесь в небоскребе на Грэнвилл-стрит разместился новый просторный офис «Морфлот фрейтлайнерс». Это тоже смешанная советско-канадская компания. Но

(Окончание на 6-й стр.)

Сорок шэсць гадоў назад ён паехаў за акіян. І толькі цяпер зноў убачыў родную старонку.

— Ад'язджаў маладым хлопцам, а вярнуўся старым дзедам, — зазначае Уладзімір Ульянавіч. — Радзіма ж мая наадварот: памаладзела за гэты час. Мы пабывалі на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі Беларусі. Вельмі ўражвае. Яе экспанаты расказваюць аб сённяшнім дні рэспублікі. Ну, а мінулае гэтай зямелькі, тое мінулае, што вымусіла мяне і іншых беларусаў шукаць долі на чужыне, я і так, без усялякіх экспанатаў памятаю. Вось і параўноўваю, і бачу — шмат вы зрабілі, добра крочыце.

— Вы пытаецеся, што канкрэтна спадабалася, — зноў падаў голас Нічыпка. — Мяне, напрыклад, вельмі цешыць, што мінчане прыгожа апранаюцца. У магазінах ёсць чым гандаляваць і цэны вельмі даступныя. А на многія прадукты

хапішы мой позірк, сказаў Нічыпка.

— А ў вас ёсць такая?

— Дзе там! Мы маленькія гаспадары.

У гэты момант мне ўспомніліся словы другога хлебараба, старшыні калгаса «Чырвоная зорка» Стаўбцоўскага раёна Фёдара Чэрніка, з якім я надаўна сустракаўся: «У нас больш за 150 сельскагаспадарчых машын, штогадовы абарот — амаль паўтара мільёна рублёў. Мы — вялікія гаспадары!» Сказана было з гордасцю, упэўнена.

— І мне тут спадабалася многае, — уступіў у размову Міхаіл Токін, які да таго ўважліва прыслухоўваўся да нашай размовы. — Хоць у Савецкім Саюзе я ўжо чацвёрты раз, у Мінску ўпершыню. Скажу вам шчыра, я палюбіў гэты горад. Шмат чуў аб ім, чытаў, цяпер бачу — ён яшчэ лепшы, чым я ўяўляў. Галоўнае — усё ў

«Беларусь»

В НОВОЙ ШОТЛАНДИИ

Б ОИНГ-747 парит над бескрайними и плоскими, как стол, канадскими прериями. Я представляю себе эти места ранней осенью — сверкающий голубиной гигантский небесный шатер, багровые закаты, сухой, напоенный степными запахами воздух, волнующийся на порывистом ветру пшеничный океан, — и память уносит меня за тысячи километров, на нашу целину. Лет десять назад мы путешествовали там с тогдашним редактором канадского журнала «Кантри гайд» Доном Бэрроном (сейчас он работает в радиотелевизионной компании Си-би-си), который среди казахских степей чувствовал себя поч-

ти как дома, близ Виннипега.

С ОВЕТСКИЙ СОЮЗ и Канада... На земном шаре нет двух других стран, природа которых была бы столь сходной. А ведь это значит, что для их торгово-экономического и научно-технического сотрудничества открываются особо благоприятные возможности.

На окраине города Калгари (провинция Альберта) мне демонстрируют различные типы снегоболотоходов и среди них «Хаски-В» — длинношую, с товарный вагон, платформу на гусеницах. Дело происходит на заводском дворе компании «Формоуст индастриз», специальность

которой — транспортные средства для тундры, болот, пустынь и других труднопроходимых районов. Эта небольшая чисто канадская компания завоевала мировую славу. Особенно дорожит «Формоуст индастриз» торговыми связями с нашей страной, которая закупает сейчас большую часть всей продукции компании. «Формоуст» очень довольна своими деловыми отношениями с Советским Союзом, — написал мне уже в Москву президент компании Джек Нодвелл.

«Беларусь эквипмент оф Канада» тоже довольна. Это советско-канадская смешанная акционерная компания, которая продает в Канаде тракторы «Беларусь». В То-

THE HARVEST CAMPAIGN

By Nikolai PETROV,
agronomist

THE harvest is under way on vast tracts of Soviet land—more than 124 million hectares of cereals and beans, and vast fields of cotton, sugar beet, potatoes, vegetables.

Some areas had very bad farming weather. In the European USSR spring was long and cold, so crops were late in ripening. The harvest time brought steady rains.

It is a far from easy situation, and collective and state farmers have to show great energy and skill and to use every hour of good weather to get the harvest in undamaged, to fulfil and overfulfil the national plan for grain and other farm products. The factories, too, have contributed generously to the success of this year's harvest campaign by providing the farms with extra tractors, combines, lorries, spare parts, fuel and all sorts of equipment. Machine-operators are determined to make the most of this equipment, to speed up every job, and do it more efficiently.

The farms in the Kuban, the country's breadbasket, are setting an example. They have grown a big crop of cereals which they plan to bring in in seven to nine days and they expect to harvest at least 8.4 million tons of grain. On the whole, the farmers have done well—the end of the campaign is already in sight. Collective and state farms in the Krasnodar Territory, which have already delivered 3.2 million tons of grain, mainly best-quality wheat, have weighed up their possibilities and decided to boost deliveries to 4,400,000 tons. This is well ahead of plan. The farms will also sell 700,000 tons of maize to the state. A rich crop of rice is to be gathered on 140,000 hectares of former wasteland in the lower reaches of the Kuban, and at least 500,000 tons of this will go to the state. Collective and state farms will be sending 6.1 million tons of sugar beet to sugar refineries.

The Kuban farmers' decision to overfulfil the plan for produce sales to the state has drawn enthusiastic responses in many other farming areas. When the news reached the Gigant State Farm in the Rostov Region, the farmers got together to discuss their fodder grain position with their management. A big crop enabled this state farm to sell the state 52,000 tons of grain instead of the planned 47,000 tons. The farm satisfies its own needs for seeds and fodder. The Rostov Region is deliv-

ring four million tons of grain to the state elevators.

Farmers in the Volgograd area have also revised their pledges. They will give the country 4,250 thousand tons of wheat, barley and millet. The farmers of the lower Volga area have grown a good crop, but frequent rains are making harvesting difficult. Special devices have been attached to combine harvesters and reaping machines to bring in tall laid corn undamaged. The innovators of the Communist State Farm have designed a simple but effective device to dry the damp grain from the combines. Five days after this was reported in the press, the new efficient driers were at work on hundreds of farms.

What is noticeable about this year's campaign is the efficient organization of work. Collective and state farms in the Ukraine, the Northern Caucasus, the Central Black Earth Zone and the Volga areas have formed mechanized harvesting teams, mobile groups of experienced farm-machine-operators and maintenance men with four powerful Kolos and Niva combine harvesters, several grain lorries and tractors. Pay largely depends on the amount of the grain gathered, so all team members are working as efficiently as they can, strictly to schedule. Machine operators are always ready to give each other a hand. N. Bochkaryov and N. Peverzeva's teams in the Rostov Region have already gathered in 60-70 thousand centners of grain each and plan to make it 80-100 thousand before they're through. When they finished harvesting at their own farms, they left to help in other areas.

In the Ukraine, farm work is done in a continuous cycle: mowing, threshing, transport and soil preparation for next year's crops. G. Zhelimenko's team of the Ilyich Collective Farm (Volnyansk District Zaporozhye Region) set a record: they threshed 4,116 centners of grain in 22 hours with two combines—a Kolos and

a Niva. The Kiev, Khmelnytsky, Vinnitsa regions are among those who have already made new pledges for grain sales to the state.

The harvest campaign keeps moving north and east. It's under way in the southern Urals, and West Siberian farmers have got down to selective mowing. The grain is ripening on the new lands in Kazakhstan. Everywhere the farmers are working with tremendous enthusiasm, showing great initiative, trying hard to avoid losses and to increase output and sales to the state.

Nadezhda EGOROVA, agronomist of the New Way Collective Farm (Baranovichi Region) is satisfied: the farmers have grown a good crop.

Photo by E. KOPYAK.

ABSOLUTE FREEDOM OF RELIGIOUS WORSHIP

On the invitation of Patriarch Pimen of Moscow and All Russia, a delegation from the Orthodox Church in Japan visited the USSR.

During their stay in Byelorussia our correspondent Vladimir Begun met and interviewed Bishop Nikolai Sayama (Tokyo), the head of the delegation.

Guests from Japan do not often come to Byelorussia. So my first question to Bishop Nikolai Sayama was: «What are your impressions of our capital, Minsk, and of Byelorussia?»

«The Japanese delegation has enjoyed only a short stay here, but even in three days we managed to see a lot», he answered. «We have seen that Minsk is a beautiful modern city, with broad green streets and many new building sites. People here are pleasant to look at, they are dressed nicely, in taste.

«We got indelible impressions from our trip to the Khatyn memorial and a visit to the Great Patriotic War museum. Having seen these gave us a better idea of the Byelorussian people's courageous battle against the nazi occupation.

«Japan, too, went through the war. There were a lot of casualties from the atom bombing of Hiroshima and Nagasaki. And yet the Japanese people never experienced quite such horrors as befell the Byelorussians during the occupation, when the nazis murdered women and children, and burnt people alive. But despite all this, your people did not yield. The Soviet people's heroism is to be admired.»

Dr. Yevgeny Aksyonov, a

member of the delegation, a Russian born in Manchuria, who had lived many years in Japan, complemented Bishop Sayama's words with:

«When the war began, the bourgeois press wrote that the Byelorussians welcomed the nazi invaders with traditional bread and salt. I never believed it, and now I've had the opportunity to see that quite the opposite was true. The people here stood up against the enemy to the end. Their heroism had had no precedent in history.

«Talking of today», he concluded, «we have seen for ourselves that the Byelorussian people are hospitable and peace-loving. Hotels are good in Minsk, the food excellent, and meat products are plentiful, which is particularly impressive since in Japan only rich people can buy meat. Another nice thing about Minsk is the abundance of oxygen. Yes, oxygen, which we are so short of in big Japanese cities.»

I asked our guests to comment on the position of the Orthodox Church and clergy in Byelorussia.

Bishop Sayama:

«As a representative of the Orthodox Church, I have been to many countries, and I know the position of believers there. I can say that I saw absolute freedom of religious worship here.

«Before I came here, I had

often read in papers that religion did not exist in the USSR, that clergymen and believers were persecuted and put in special camps. Mistaken ideas like that have become less popular today, and yet many Japanese still refuse to believe that religious people are not persecuted in your country. That is why we try to send more tourist groups to the Soviet Union, so that people can see for themselves how things really are.»

«And one more point», Dr. Aksyonov added. «One often reads in the foreign press that churches have been destroyed in the Soviet Union and believers are kept in prison. We've had a chance to see that these are churches here and believers are free to attend them.»

«How does the Orthodox Church in Japan contribute to the struggle for peace and peaceful coexistence among nations?» I asked at the end of the interview.

Bishop Nikolai Sayama said: «Our Orthodox Church takes part in every campaign carried out by the Japanese peace-makers, advocating peace among nations and close contacts with every peace-making organization in the world.

«In this noble movement the initiative often comes from us, and the Japanese Catholics and Protestants join us in the fight for peace...»

Jobs looking for workers

The Report of the USSR Central Statistical Board on last year's results has the following sentence: «As in previous years, there was full employment in the country; individual districts of the country were short of manpower.»

Yes, quite a few Soviet enterprises are short of labour, so the state is doing what it can to discourage people from flitting from job to job.

Well, and if anybody leaves their job? The state makes sure they have the opportunity to find a job they like as quickly as possible.

«This is what an information and employment bureau does», said Boris Kostin, head of the labour utilization department of the Moscow City Soviet. «It is a sort of agency, only its services are free. These bureaus have existed for about 10 years and have justified themselves completely, for they have cut down the time it takes to find a new job.

«About a third of those who come to us», said Anna Yablonskaya, of the Kirovsky District Bureau, «want a new job because they've moved. Moscow is growing and though people moving to new areas can easily find work without us (just look at all the 'help wanted' ads), they do find that we can give them

complete and up-to-date information through our automated information system, so that they get the widest choice.

«Maybe one enterprise has its own evening technical school, another one doesn't, or several may have their own kindergartens, but some take the children out of town in summer, others don't, and one person may want his or her child to spend the summer in a country forest or by the river, while another wants to keep the child at home. All these considerations will affect people's choice of job, and we set out to find them the job where they get what they're looking for, and to find the enterprises the skilled workers they need.»

Natalya Sokolova, a young woman, came in. She worked in a food shop in the Frunzensky District, but her family had moved to the Kirovsky District, and she wanted a sales job nearer her new home. A glance at her address and she was offered a job at a fruit and vegetable shop in her own street. Natalya went off delighted.

Next came Anatoly Bokarev. Born in 1953, he had just come back from the Army and wanted to become a turner. He was advised to go to the Borets Factory right near his home, where apprentice turners are wanted. He was told exactly where to go and whom to see and the type of lathes he'd learn to operate. «They're nice, modern lathes, it'll be interesting for you to work on them. Study? Sure. The factory has a branch of a specialized secondary school attached to it, so you'll be able to work and study right there!»

«Just the job», said Anatoly. «Thanks a lot. I'm off.»

Yu. SENIN

У азнаменаванне Дня вызвалення Румыніі ад фашысцкага ярма 24 жніўня ў магазіне «Музыка» ў Мінску пачалася дэкада грамплацінак румынскай фірмы «Электракорд».

Тут шырока прадстаўлены пласцінкі з запісамі лепшых выканаўцаў і музычных калектываў Румыніі. Адна з пласцінак знаёміць слухачоў з музычнай кампазітарам Георга-Філіпа

Тэлемана, які тварыў у XVIII стагоддзі. У рабоце выстаўкі прымаюць удзел прадстаўнікі румынскай фірмы «Электракорд», Усесаюзнай фірмы «Мелодыя» і

Усесаюзнага аб'яднання «Міжнародная кніга». НА ЗДЫМКАХ: адкрыццё дэкады ў магазіне «Музыка»; прадукцыя румынскай фірмы «Электракорд».

«ЗВАНЫ ВІЦЕБСКА» ГУЧАЦЬ У МАСКВЕ

Адзін са старэйшых прафесійных драматычных калектываў рэспублікі — тэатр імя Якуба Коласа 18 жніўня пачаў свае гастролі ў Маскве.

50 гадоў назад з выпускніоў Беларускай студыі пры Маскоўскім мастацкім акадэмічным тэатры была сфарміравана труппа, якая стала асновай аднаго з вядучых беларускіх тэатраў. Таму калектыву лічыць сваёй перамогай выступленні сваёй асаблівасцю справядзчай перад масквічамі за паўстагоддзя творчай дзейнасці.

Сталічныя глядачы ўбачылі гістарычную хроніку У. Караткевіча «Званы Віцебска», прысвечаную 1000-годдзю горада, камедыю А. Макаёнка «Зацяканны апостал» і «Таблетку пад язык», філасофскую драму М. Матукоўскага «Апошняя інстанцыя», спектакль «Шахматы» па п'есе маладога польскага драматурга С. Грахавяка, пастаноўку якой тэатр ажыццявіў упершыню ў краіне, рускую і зарубежную класіку.

Гастролі віцебскіх артыстаў у Маскве працягнуліся да канца жніўня.

«Беларусь»

В НОВОЙ ШОТЛАНДИИ

(Окончание. Начало на 4-й стр.)

продает она не товары, а услуги — обеспечивает грузами советские линейные суда, работающие между иностранными портами в северной части Тихоокеанского бассейна. «Мы — прокатное бюро», — заявил мне президент компании Лев Кудрявцев. Благодаря компании занятость советских судов, совершающих рейсы по маршруту Канада — США — Япония, за последнее пятилетие увеличилась в несколько раз.

В том же здании, где разместились «прокатное бюро» Кудрявцева, можно увидеть вывеску с надписью: «Эмэк». «Эмэк» — это «Электрикал машинери эквипмент компани», советско-канадская компания по продаже, поставке и монтажу советских гидроэлектрических турбин в Канаде.

О ПЕРСПЕКТИВАХ возможного сотрудничества шел разговор с П. Р. Сэндвеллом, который побывал в Москве и Братске. Он возглавляет крупнейшую в западном мире канадскую компанию по проектированию производственных комплексов в лесной, деревообрабатывающей и целлюлозно-бумажной промышленности.

Разговор о взаимном обмене опытом продолжается в федеральном министерстве по делам индейцев и северных территорий. Речь идет о строительстве газопроводов в северных районах вечной мерзлоты. Заместители министра А. Крюгер и Д. Хант рассказывают, что в Канаде решили прокладывать трубы не на опорах, а под землей. Чтобы «не тревожить» вечную мерзлоту, газ предварительно охлаждают и пускают в трубы под давлением.

— Кстати, не заинтересуют ли вас наши рефрижераторные установки и газотурбинные компрессоры? — спрашивают меня. — А технология бурения нефтегазовых месторождений с ледяных платформ? Разумеется, мы готовы не только продавать, но и покупать. Нас интересуют ваши турбоустановки, гидроэлектротурбины, технология производства труб большого диаметра, ледоколы и технология освоения Северного морского пути.

Что и говорить, потенциальные возможности советско-канадского сотрудничества немалые.

«4 ОКТЯБРЯ 1957 года, после десятилетия «холодной войны» и маккартизма, когда русских изображали как своего рода злобных невед, был запущен первый спутник, известие о котором поразило мир. А лучше ли мы информированы сейчас?» — с таким вопросом обращается канадский журналист Поль Райт к читателям монреальской «Газетт».

Райт рассказывает о своей поездке в Советский Союз с большой группой канадских туристов и отмечает, что после выполнения последнего пятилетнего плана жизнь в СССР стала богаче и что по мере того, как возводятся леса новых зданий, где плата за квартиру очень низка, и растут потоки автомашин, появляется ощущение, что все советское общество движется к чему-то большему и лучшему. Существует явный разрыв между советской действительностью и тем, как она подается в канадской прессе, — к такому заключению приходит Поль Райт, подчеркивающий, что игнорирование успехов СССР отнюдь не в интересах канадской стороны.

Статья Райта — это голос миллионов его соотечественников, которым опостытели «холодная война» и придуманные истории о жизни за «железным занавесом».

В Торонто, Монреале и Ванкувере мне довелось быть на лекциях академика Г. Арбатова о современном международном положении и внешней политике нашей страны: эти лекции прошли с большим успехом. В них говорилось о том, что силовой, ориентированный на конфронтацию подход к международным отношениям не выдержал проверки временем, что курс на мирное сосуществование с капиталистическими странами является для СССР не тактическим маневром, а принципиальной линией внешней политики, что разрядка и мирное сосуществование, открывая невиданные ранее возможности для решения накопившихся международных проблем и взаимовыгодного сотрудничества, представляют собой одновременно объективную необходимость, единственную альтернативу ядерной войне

и что плохую услугу миру оказывают те, кто, оставаясь в плену иллюзий, требуют изменить внутренние порядки в странах социализма в качестве «платы» за разрядку — ведь разрядка нужна всем странам. После лекции в Монреале слово взял профессор Макгилльского университета Джон Никольсон, который заявил, что канадцы должны больше знать о Советском Союзе.

«Мы не можем больше игнорировать страну, которая дала миру таких гигантов, как Толстой, Достоевский, Чехов, Мусоргский, Чайковский, Шостакович, чьи выдающиеся достижения в науке и искусстве важны для всего мира», — прочел я в рекламном листке русской кафедры университета Дальхаузи в Галифаксе.

В университете Дальхаузи я познакомился с профессором Николаем Маловым, который много делает для пропаганды русского языка, литературы и искусства. У Малова типичная судьба второго поколения русских эмигрантов: родился в Европе, после второй мировой войны подростком с семьей переехал в США, затем в Канаду. Его дядя, родной брат отца, профессор филологии, живет в Волгограде. В 1967 году дядя приезжал на «ЭКСПО» в Монреаль и встретился с племянником («Вы можете себе представить, какая это была встреча!»).

Малов пригласил меня на вечер в Русский клуб, где ставили одноактную пьесу с участием студентов университета. Это была незамысловатая история о том, как девушка Маша разочаровалась в своем любимом, увидев, что тот хочет построить семейное счастье на чужих деньгах. Впрочем, сюжет не имел значения: надо было видеть, с каким усердием исполняли свои роли самодеятельные артисты. Один из них говорил по-русски отлично, хотя, как мне сказали, изучал язык чуть больше года. После пьесы были русские танцы под аккомпанемент аккордеона. Молодые люди танцевали в подпоясанных ремешками ярких косоворотках, девушки — в русских сарафанах.

Это было в Галифаксе, в университете Дальхаузи, где начинал свою карьеру нынешний канадский министр иностранных дел Аллан Маккенен. Что ж, быть может, здесь есть своя символика...

Л. БАГРАМОВ.

СВЯТА СЯБРОЎ КНІГІ

Шчыльна акружаных аматараў доўгія кніжныя рабы на плячах і скверах гарадоў, нецярплівыя чэргі ля прылажкаў кніжных магазінаў, выстаўкі літаратуры і сустрэчы чытачоў з майстрамі мастацкага слова — такія знешнія прыкметы традыцыйнага мясячніка кнігі, які пачаўся ў рэспубліцы 16 жніўня. Ён прыводзіцца Дзяржаўным камітэтам Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю, міністэрствамі асветы, вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі. Мэта мясячніка — узмацніць сярод насельніцтва прапаганду навінак грамадска-палітычнай, вучэбнай, навукова-метадычнай і мастацкай літаратуры.

Свята кнігі прыйдзе ў цэхі заводаў і фабрык, на пляцы і станы каласай і саўгасай, у канструктарскія бюро і навуковыя лабараторыі. У палацах культуры і сельскіх клубах пройдуць літаратурныя вечары, віктарыі і конкурсы, у гасцях у чытачоў пабудуць вядомыя беларускія пісьменнікі.

ТУТ ЖЫЎ ПАЭТ

МУЗЕЮ ЯКУБА КОЛАСА — 25 ГОД

Калісьці на гэтым месцы, сярод купчастых дрэў, стаяў невялікі драўляны домік, у якім адразу пасля Вялікай Айчыннай вайны пасяліўся народны паэт Беларусі Якуб Колас. Крыху пазней з'явілася двухпавярховая каменная прыбудова. Да 70-годдзя з дня нараджэння гесіяра быў узведзены ўвесь будынак, дзе цяпер знаходзіцца Літаратурны музей Якуба Коласа.

З часу, калі гасцінна расчыніліся яго дзверы, тут пабывалі тысячы наведвальнікаў з усіх куткоў нашай неабсяжнай Радзімы, а таксама замежных гасцей. Кожны дзень пакідаюць яны ў кнізе водгукаў словы шчырай любові і пашаны да памяці вялікага паэта.

Вось некаторыя з іх: «Вялікі народ, які мае такую выдатнага паэта, якім быў Якуб Колас. У свядомасці кожнага беларуса ён пакінуў свой, коласаўскі след. Дзякуй табе, Якуб Колас, за навуку, за вялікую паэзію... Міхаіл ГАРБАЧОЎ, Павел КАБЗАРЭУСКІ, рускія пісьменнікі».

«Дарагі Колас, я не бачыў цябе ніколі пры жыцці, але ты запаліў ва мне агеньчык хараства, і вечнае табе за гэта дзякуй! Дзякуй табе за маё кніжнае дзяцінства і за твой народны і вельмі чалавечны талент. Васіль БЫКАЎ».

«Перад такім чалавекам міжволі хочацца схіліць галаву і ад усяго сэрца падзякаваць яму за тое, што ён зрабіў для нас, тых, хто жыве, і для будучых пакаленняў. Усевалад АНТОНАВ, вучоны з Равані».

У 1975 годзе Літаратурны музей Якуба Коласа наведаў двойчы Герой Саўецкага Саюза, лётчык-касманаўт СССР Пётр Клімук, які прымаў удзел у фестывалі дружбы моладзі Саўецкага Саюза і Балгарскай Народнай Рэспублікі, што праходзіў на беларускай зямлі. Творы народнага паэта палюбіліся яму з дзяцінства. Таму і ў космас ён узяў невялікую кніжачку яго вершаў, якую выпусціла выдавецтва «Мастацкая літаратура» ў 1972 годзе.

У космасе Пётр Клімук чытаў вершы свайго слаўтага земляка борт-інжынера, лётчыка-касманаўта Віталію Савасцянаву, які ўпершыню па-

знаёміўся з беларускай мовай дзякуючы паэзіі Якуба Коласа. Гэты зборнік вершаў Пётр Клімук перадаў музею народнага паэта з надпісам: «Саюз-18». Борт «Салюта-4», 24.05.75 г. — 26.07.75 г. П. Клімук, В. Савасцянаў».

Уважліва знаёміўшыся з экспазіцыяй музея, ён у кнізе водгукаў напісаў:

«З хваляваннем наведаў музей народнага паэта Беларусі Якуба Коласа, вершы якога я з маленства помню і люблю. Таму і ў космас узяў кніжачку яго паэзіі. Там, у прасторах Сусвету, асаблівым сэнсам напаяўнялі бессяротныя словы: «Мой родны кут, як ты мне мілы!.. Забыць дыбе не маю сілы!» П. КЛІМУК. 3.10.75 г.»

Літаратурны музей Якуба Коласа амаль кожны дзень папаўняецца новымі цікавымі матэрыяламі аб жыцці і творчай дзейнасці паэта.

З Цэнтральнага дзяржаўнага архіва Кастрычніцкай рэвалюцыі паступілі фотакопіі анкетны кандыдата Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта БССР Канстанціна Міхайлавіча Міткевіча (Якуба Коласа), выбранага ў 1927 годзе VIII Усебеларускім з'ездам Саветаў, і рукпісу артыкула Якуба Коласа «Васемнаццатая гадавіна».

Вучні адной са школ Падмаскоўя прасілі пісьмо народнага паэта, якое ён напісаў 8 красавіка 1955 года. Яно адрасавана нашаму падрастаючаму пакаленню. Звяртаючыся да школьнікаў, Канстанцін Міхайлавіч пісаў:

«Дарагі сябры! Я даведаўся аб той працы, якую праводзіць ваша школа па вывучэнню роднай краіны, яе багаццяў, прыроды і слаўтасцей, карайце кажучы — краязнаўства. Добрая справа, выдатная справа! Наша пачуццё да Радзімы заўсёды абавязана да ўсебаковага ведання ўсяго, што яна мае. Чым лепш мы будзем ведаць сваю Айчыну, тым мацней будзем любіць яе».

Накапляюць больш ведаў, уступаючы ў жыццё, рыхтуючыся стаць карыснымі і адданымі членамі нашага грамадства.

Сардэчна віншую вас, жадаю поспехаў. Якуб Колас».

Многа цікавых матэрыялаў паступіла ў музей з Цэнтраль-

ЛЯ ВЫТОКАЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ТЭАТРА

ДА 115-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ІГНАТА БУЙНІЦКАГА

ПРАЙШЛО сто п'ятнаццаць гадоў з дня нараджэння пачынальніка сучаснага беларускага прафесійнага тэатра, акцёра, рэжысёра, танцора, стваральніка і кіраўніка Першай беларускай трупы — Ігната Буйніцкага. З часу актыўнай творчай дзейнасці Ігната Цярэнцьевіча, як кажуць, шмат вады выцэкла. Іншымі, непазнавальнымі сталі нашы беларускія тэатры, іх мастацкі ўзровень, іх уклад у развіццё культуры народа невымерна ўзрос. Але імя Ігната Буйніцкага не адышло ў далёкую гісторыю.

У кастрычніку 1975 года на магіле І. Буйніцкага ў вёсцы Празарокі Глыбоцкага раёна быў адкрыты помнік. Сюды ідуць людзі, каб пакланіцца чалавеку, які горача любіў свой народ, жыві яго радасцямі і бедамі, з энтузіязмам прапагандаваў мастацка-сцэнічнае слова.

Нарадзіўся Ігнат Буйніцкі ў 1861 годзе ў вёсцы Палівачы Празарокі Глыбоцкага раёна. Пасля заканчэння вясковскага землемернага вучылішча стаў каморнікам. Праца на зямлі зблізіла яго з сялянамі. Чалавек адукаваны, перадаваў поглядаў, Буйніцкі з захапленнем вывучаў народныя песні, тонка адчуваў і разумеві творчасць простага люду.

Спачатку ён быў адным з першых ініцыятараў правядзення беларускіх вечарынак — своеасаблівых канцэртаў мастацкай самадзейнасці, якія атрымалі шырокае распаўсюджанне ў народзе пасля 1905 года. На вечарынах звычайна спявалі беларускія народныя песні, чыталі вершы, выконвалі сольныя і мажорныя танцы, паказвалі нескладаныя сцэнікі. З цягам часу вакол Буйніцкага сабраліся найбольш таленавітыя ўдзельнікі вечарынак, якія склалі ўстойлівую трупу са сваім рэпертуарам. Нарэшце, Буйніцкі прыйшоў да думкі аб магчымасці стварэння пастаяннага тэатра.

Буйніцкі стаў наладжваць прадстаўленні пры вялікай колькасці глядачоў, якіх прыцягвалі не толькі самі па сабе канцэрты, але і тое, што акцёры гаварылі на роднай, беларускай мове, чаго раней ніколі не было. Выступленні трупы

сталі наладжвацца не толькі ў Празароках, але і ў бліжэйшых вёсках і пасёлках. Актыўнымі ўдзельніцамі прадстаўленняў былі дачкі Буйніцкага — Ванда і Гелена.

Чутка аб пачынанні Буйніцкага распаўсюджвалася ўсё далей. Трупа карысталася поспехам у шырокага глядача — як у сялян, так і ў інтэлігенцыі. Вось што пісала аб гэтым газета «Наша ніва»: «Пачаліся на сцэне танцы «Лявоніха», «Мяцеліца», «Юрка» і «Верабей» пад вясковую беларускую музыку. Трэба прызнацца, што яны ўдаліся на славу. Публіка проста гудзела, усе бясконца крычалі: «Брава, бісі!»

Бачачы гэта, Буйніцкі ўсё больш і больш удзяляе ўвагі трупе і хутка ўвесь аздаецца тэатральнай справай.

З цягам часу трупа Буйніцкага, названая ім Першай беларускай трулай, набывае дастаткова высокі прафесійны ўзровень, што дае магчымасць ёй з поспехам выступаць і ў буйных гарадах.

У 1910 годзе праходзілі гастролі тэатра ў Беларусі і ў Вільні. Рэпертуар быў выключна даходлівы, рознічаны на простага глядача. Песы «Мядзведзь» і «Прапанова» А. Чэхава, «Пашыліся ў дурні» і «Па рэвізіі» М. Крапіўніцкага, «Модны шляхцюк» К. Каганца, інсцэніроўка апавесці Э. Ажэшкі «Зімовы вечар» і яшчэ некаторыя драматычныя творы — такія быў драматычны рэпертуар трупы. Аднак гэта толькі адзін бок творчай дзейнасці тэатра. У яго рэпертуары вялікае месца займалі беларускія, рускія і ўкраінскія народныя песні, танцы, дэкламацыі вершаў сучасных

пісьменнікаў, сярод якіх галоўнае месца займалі Я. Купала і Я. Колас.

Двойчы тэатр пабываў у Пецярбургу, дзе яго мастацтва атрымала шырокае прызнанне, выязджаў на гастролі ў Варшаву — і там ён быў успрыняты як шматабяцальны пачатак новага беларускага тэатра.

Умовы, у якіх даводзілася працаваць тэатру І. Буйніцкага, былі надзвычай цяжкія. Трупа пастаянна раз'язджала. На адным месцы звычайна давалася не больш 2—3 прадстаўленняў. Нярэдка артыстам даводзілася ад аднаго населенага пункта да другога пераходзіць пешшу. Пры такіх акалічнасцях Буйніцкаму было надзвычай складана рыхтаваць новы рэпертуар і займацца сістэматычным творчым выхаваннем акцёраў, рады якіх пастаянна папаўняліся моладзю. Былі і іншыя цяжкасці. Артыстаў усюды гасцінна прымаў просты народ, але яны натыкаліся на супраціўленне з боку мясцовых улад, якія бачылі ў беларускім нацыянальным калектыве нешта такое, што прыносіць неспакой, «крамолу». Прадстаўнікі ўлады ніяк не маглі змірыцца з думкай, што мясцовае насельніцтва заяўляе аб сваёй нацыянальнай культуры.

Як акцёр Ігнат Буйніцкі іграў звычайна галоўныя ролі. Стварэнне ім вобразы Антона («Пашыліся ў дурні»), Ігнася («Модны шляхцюк»), Алеса («У зімовы вечар»), Мірановіча («Па рэвізіі») карысталіся вялікім поспехам у глядачоў.

Але шырокае разгортванне дзейнасці Першай беларускай трупы абмяжоўвалася яе занадта сціплымі фінансавымі

магчымасцямі. Матэрыяльная база тэатра папаўнялася з дзвюх крыніц. Першая і асноўная — асабістыя сродкі Буйніцкага, другая — даходы ад збораў. Аднак зборы ад спектакляў не маглі пакрыць усіх расходаў, а сціплыя даходы ад сядзібы Буйніцкага, якая да таго ж заставалася без прыгляду гаспадары, хутка таялі. Менавіта гэтыя абставіны прымусілі Буйніцкага ў 1913 годзе закрыць тэатр.

Усё ж пачынанні Буйніцкага не прайшлі бяследна. Плённыя зерні новага беларускага тэатра, шчодро пасеяныя ім, далі хутка выдатныя ўсходы. Па ініцыятыве Буйніцкага і пры яго непасрэдным удзеле ў пачатку 1917 года ў Мінску было створана Першае таварыства беларускай драмы і камедыі. Гэта быў прафесійны тэатр, у якім працягвалі фарміравацца майстры нацыянальнай сцэны. Шкада толькі, што самому Буйніцкаму не давалася папрацаваць у гэтым тэатры. У верасні 1917 года ён памёр. А ў 1920 годзе на аснове Першага таварыства, створанага Буйніцкім, арганізуецца Беларускае дзяржаўнае тэатр, які цяпер носіць слаўнае імя народнага паэта Беларусі Янкі Купалы.

У 1910 годзе газета «Наша ніва» надрукавала наступныя радкі: «Тэатр Беларускае становіцца ўжо, дзякуючы клопам і старанням Ігната Буйніцкага, на цвёрдыя асновы, паяўляюцца ўсё новыя і новыя сілы. За гэтае старанне і клопаты шчырае дзякуй яму. Калі-небудзь, калі абудзіцца сямомасць ва ўсяго беларускага народа, памяць Ігната Буйніцкага будзе святой для ўсіх». Гэтыя словы сталі прарочымі. Імя Ігната Буйніцкага сёння сапраўды стала дарогім для ўсіх, хто любіць беларускую культуру. Яго імя шырока вядома ва ўсёй нашай краіне.

Слава Буйніцкага толькі пачынаецца. Яна будзе расці і шырыцца разам з усім нашым мастацтвам, з усёй культурай нашага народа.

Уладзімір НЯФЕД,
член-карэспандэнт АН БССР,
доктар мастацтвазнаўства.

З АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

Рэспубліканская выстаўка маладых мастакоў экспануецца ў мінскім Палацы мастацтва. На ёй прадстаўлены каля 600 работ тэхнічнага жывапісцаў, графікаў, скульптараў, майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Многія імяны глядачы ўпер-

шыню сустрэлі на такім прадстаўнічым вернісажы. Маладыя таленты працуюць над рознымі тэмамі, і ўсё ж у іх ёсць выдуча — наш часнік, яго духоўны свет. Пэўна, таму так многа на выстаўцы партрэтаў і аўтапартрэтаў. Пільна ўглядаю-

чыся ў твары сваіх равеснікаў, мастакі як бы паказваюць маладым глядачам іх жа ўласныя багаты ўнутраны свет, роздум пра мэту і сэнс жыцця, імкненне быць карысным грамадству, працаваць дзеля яго.

НА ЗДЫМКАХ: А. МА-

РАЧКІН. «Гуканне вясны»; А. ПУЦЕЙКА. «Аўтапартрэт»; У. ЦЕРАБУН. «Расстраляная песня» (Памяць Віктара Хары); А. ГАРШКАВОЗ. «Тут будзе БМ»; Г. ДАНИЛОВІЧ і В. ІСАЧАНКА. Дэкаратыўнае пано з серыі «Мудрыя дарадцы».

нага дзяржаўнага архіва літаратуры і мастацтва СССР. Сярод іх — фотакопіі машынапісу вершаў Якуба Коласа з праўкамі аўтара, пісьмаў народнага паэта, у якіх гаворыцца аб перакладзе на рускую мову многіх яго вершаў і апавесці «Дрыгва». Так, напрыклад, у пісьме да Міхаіла Ісакоўскага ад 2 чэрвеня 1935 года Канстанцін Міхайлавіч папавядае, што «вершаў, напісаных у перыяд ад 21 па 27 год, такіх, якія маглі б увайсці ў зборнік, у мяне нямнога. Гэта не вынік перапынку. Наадварот, у гэты перыяд напісана, мабыць, палова таго, што напісана мною наогул. Але пісаў я такія рэчы, як заканчэнне паэмы «Новая зямля», апавесці «У палескай глушы», «У глыбі Палесся», апавяданні і іншае...»

Пісьмы народнага паэта перадалі ў музей Пятрусь Броўка, Пятро Глебкі, Міхась Лынькоў, Павел Кавалёў, Уладзімір Корбан, Яўген Мазалькоў і іншыя пісьменнікі. Беларускі паэт Анатоль Астрэйка перадаў у музей газету-плакат «Раздавім фашысцкую гадзіну» (№ 39, сакавік 1942 г.), на першай старонцы якой змяшчаны зварот Якуба Коласа да беларускага народа «Зара вызвалення займаецца над Беларуссю». Народны паэт пісаў:

«Беларусь, родная савецкая зямля!

Ты зноў чуеш гromы ваеннай наваліны. Зноў дрыжаць лясы і прасторы тваіх палёў ад гулу гармат, ад грукату танкаў і рову самалётаў.

Вялікія бітвы пачаліся і канчаюцца на табе, беларуская зямля. Але не з цёмнага фашысцкага захаду, а з ясных усходніх далачынь грывіць сёння пераможнае водгулле вайны і плыве ўсё далей і далей на захад, як голас прадвесня, як весть твайго вызвалення».

У музеі захоўваюцца рукапісы многіх твораў Якуба Коласа — вершаў, апавяданняў, артыкулаў, трэцяй часткі трылогіі «На ростанях», першага варыянта паэмы «Сымон-музыка»...

Сёння Літаратурны музей Якуба Коласа стаў цэнтрам коласазнаўства, значнай навукова-даследчай і культурна-асветнай установай.

Мікола БАЗАРЭВІЧ.

ЗЯЛЁНАЕ МОРА

Вось ужо каторы дзень з раніцы да вечара блукаю я па Белавежскай пушчы. Перад вачамі адкрываюцца велічныя карціны: пранізаныя сонечнымі прамянямі сасновыя бары, старажытныя дубровы, зарослыя вольхай балоты. Пэветра насычана водарам лугавых кветак і лесу. У высокіх сакавітых травах і дрэвах-асілках адчуваецца нейкая асабліва жывацьцёвая моц.

Белавежская пушча — сучэльнае мора лясоў. Яны цягнуцца на 70 кіламетраў з поўначы на поўдзень і на 32 кіламетры з захаду на ўсход.

Тут хапае месца і корму для шматлікіх звяроў і птушак. Разам з сонцам абуджаюцца глушцы, цецерукі, перапёлкі, курапаткі, рабчыкі. А вось паказваюцца статак зуброў — гаспадароў Белавежскага запаведніка. Непадалёк пасуцца

алені. Выглянула з-за куста казуля, спалохана павяла міндалепадобнымі вачамі і знікла за дрэвамі. Ля балота шукае спахыву чарада дзікоў.

У пушчы можна сустрэць нават тарпанаў. Гэтыя дзікія коні, невысокія і вынослівыя, раней вадзіліся ў Еўропе, але былі знішчаны і да мінулага стагоддзя жылі толькі ў звярэнцы Люблінскага ваяводства. Польскім вучоным удалося аднавіць тарпана. Пяць дзікіх коней яны падарылі нашаму запаведніку.

Чалавеку, якому ніколі не даводзілася бываць у Белавежскай пушчы, цяжка ўявіць сабе яе велічыню, сваяасабліваю прыгажосць.

Раніцай, калі яшчэ не прагнучылі птушкі, не звінчалі камары, у пушчы стаіць урачыстая цішыня. Але наляціць ветрык — і загамоняць, зашумяць лісцем дрэвы. Шуміць векавая пушча, і,

услухоўваючыся ў яе голас, міжволі пераносішся ў тое далёкае мінулае, калі тут хадзілі незлічоныя чароды тураў, зуброў, тарпанаў.

Шмат кіламетраў прайшоў я па пушчы. Бачыў яе вясной і летам, увосень і зімой. На плёнцы майго фотаапарата адлюстравалася жыццё запаведніка. Мне ўдалося сфатаграфавачь мноства цікавых эпізодаў з жыцця зуброў, дзікоў, казуль, аленяў, тарпанаў, вавёрак, белых і чорных буслоў, розных пёчых птушак.

Але і ў тых выпадках, калі мне не ўдалося зрабіць добрага здымка, я ўбачыў або пачуў столькі цікавага, што ўсё роўна не шкадую аб няўдачах.

Фёдар РЭУЗІН.

НА ЗДЫМКАХ: насельнікі Белавежскай пушчы.

НА ПРЫЗ БЕЛАРУСКАГА ТЭЛЕБАЧАННЯ

Пяцібор'е — складаны від спорту. І галоўнае, каб удзельнік роўна выступаў ва ўсіх відах праграмы. Гэта пацвердзілі і спаборніцтвы пятага міжнароднага турніра па сучаснаму пяцібор'ю на прыз Беларускага тэлебачання, якія закончыліся нядаўна ў Мінску.

Прадстаўнік нашай рэспублікі Валянцін Рогаў набраў добрыя ачкі ў фехтаванні, паказаў высокі вынік у стральбе і хуткія секунды ў плаванні. А вось у конных спаборніцтвах нашаму пяціборцу не пашанцавала. Няўдача, аднак, толькі падахвоццла Рогава. І ў кросе ён па-

казаў вынік, які дазволіў яму ў агульным заліку заняць ганаровае пятае месца.

Зборная Беларусі закончыла спаборніцтвы чацвёртай. А пераможцамі турніра сталі спартсмены першай зборнай каманды СССР.

У. ВЯРХОЎСКИ.

Выдатнымі спартсменамі сталі многія выхаванцы Баранавіцкай гімнастычнай школы. Сярод іх — член зборнай каманды Савецкага Саюза майстар спорту міжнароднага класа Лідзія Горбік, член маладзёжнай зборнай краіны Вольга Зенчанка, майстар спорту Алена Бернат і іншыя.

Цяпер у школе пад кіраўніцтвам вольтных трэнераў займаецца каля 100 дзяўчынак ад сямі да шаснаццаці гадоў.

НА ЗДЫМКУ: заслужаны трэнер БССР Н. ШАТАЎ і трэнер В. ІВАНОЎСКАЯ на занятках з Валяй ТАРАНДА, Жаннай БРУЙ і Жаннай ЦЮЛКАВАЙ.

Фота Э. КАБЯКА.

ПАЛЁТ БАЛІДА — ПА ЗАКАЗУ

Новай тэхнічнай канструкцыяй папоўніўся Мінскі планетарый, размешчаны ў Цэнтральным дзіцячым парку імя М. Горькага. Апарат, створаны на адным з маскоўскіх заводаў, называецца «Палёт баліда».

Паміж Марсам і Юпітэрам лятаюць малыя планеты — астэроіды. Калі яны сутыкаюцца, то ўтвараюць абломкі, частка якіх трапляе ў атмасферу Зямлі. Пры трэнні аб паветра яны награвваюцца, і мы бачым як бы вогненны шар, які праносіцца па небе, а заду ад яго светлы хвост, утвораны абвугленымі часціцамі, якія зносіць сустрэчны паток паветра. Гэты ляцячы камень, разгарэты да 10 тысяч градусаў, і ёсць балід.

Цяпер, з дапамогай новага апарата, лекцыі ў планетарый будучь суправаджацца цікавым паказам — імітацыяй з'явы, якая ў прыродзе сустракаецца даволі рэдка.

В. НЯКРАСАЎ.

КУРОРТЫ НА МАРКАХ

На адной з паштовых марак нашай краіны, прысвечанай Канстытуцыі СССР, паказаны тыповы курортны пейзаж з групай адпачываючых, пад малюнкам вытрымка з артыкула 119 Канстытуцыі СССР, які абвясчае права грамадзян Краіны Саветаў на адпачынак.

У савецкай філатэліі шырока прадстаўлены шматлікія курорты і здраўніцы краіны. Яшчэ ў 1938 годзе з'явіліся серы марак, на якіх мастакі адлюстравалі не толькі асобныя палацы здароўя, але і панарамы гарадоў-курортаў. На марках былі паказаны віды Ялты — самага папулярнага горада-курорта, Алушкі, Гурзуфа і іншых слаўных мясцін Крыма. У другой серыі тых гадоў адлюстраваны гарады-курорты Чарнаморскага ўзбярэжжа Каўказа. Пазней на паштовых мініяцюрах з'явіліся санаторыі Цхалтуба, Кіславодска, Жалезнаводска, Пяцігорска.

Міністэрства сувязі СССР неаднаразова выпускала маркі, канверты і паштоўкі, прысвечаныя сусветна вядомаму піянерскаму лагеру «Артэк».

У апошнія гады на паштовых знаках усё часцей з'яўляюцца панарамы, наваколлі, новыя карпусы курортаў, размешчаныя у Юрмале (Латвійская ССР), у Нарве-Ільссуу (Эстонская ССР), у Друскінінкаі (Літоўская ССР), у наваколлях возера Баравое, дзе сканцэнтраваны кумысалачэбныя ўстановы Казахскай ССР. На марках паказаны пейзажы Кіргізкага бальнеалагічнага курорта

Джэты-Огуз, наваколлі возера Ісык-Куль, на берагах якога ўзведзены будынкі некалькіх курортаў і санаторыяў.

Памятныя даты адзначаюцца спецыяльнымі гашэнямі. Адно з іх прысвечана 150-годдзю курортаў каўказскіх Мінеральных Вод.

На канвертах паказаны месцы адпачынку ў нашай рэспубліцы — санаторыі «Нясвіж», «Крыніца», «Нарач». Нядаўна паступілі ў продаж канверты з малюнкамі корпуса санаторыя «Лётцы», што на Віцебшчыне.

Усе філатэлістычныя сувеніры аб савецкіх курортах на альбомных старонках складаюцца ў вялікую калекцыю «Курорты — працоўным».

Л. КОЛАСАЎ.

гумар

— Я бачыў сёння ноччу жудасны сон, — расказвае Рональд свайму прыяцелю. — Разумееш, мне снілася, што я цэлы дзень катаўся ў Коні-Айленд на чортвым коле.

— А мне снілася, — сказаў яго сябра, — што я сяджу ў кампаніі двух прыгожых бландынак.

— І ты не мог мне пазваніць?

— Я званіў, але жонка сказала, што ты паехаў у Коні-Айленд.

Матросы выцягнулі свайго таварыша - шатландца, які ўпаў за борт, і налілі яму поўную шклянку віскі.

Шатландзец паглядзеў на шклянку і сказаў:

— Хлопцы, вы мяне пера-

взрыце, каб з мяне вылілася ўся вада, а то я цяпець не магу разбайленага віскі.

Габравец вярнуўся пасля гадавога знаходжання ў Сафій. На станцыі яго сустрэлі два браты. Яму адразу ж кінулася ў вочы, што ў абодвух бароды.

— Што гэта вы адпусцілі бароды? — спытаўся ён. — Яны ўжо даўно выйшлі з моды.

— Мода! — сярдзіта сказаў адзін з братоў. — Ты ж абраў раў з сабою брытву.

— Калі б ты мог пачаць жыццё спачатку, што б ты рабіў?

— Я рабіў бы тыя ж памылкі, толькі пачаў бы раней.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1267.